

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.002.04.2018
P/18/039

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 87, F +48 22 444 56 98
kps@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/039 – Realizacja rządowych programów na rzecz aktywności społecznej osób starszych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontroler	Piotr Narel, st. inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr KPS/20/2018 z dnia 28.05.2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie B-4 w Rzeszowie, ul. Zagłoby 7 B 35-304 Rzeszów
Kierownik jednostki kontrolowanej	Beata Dorota Sołtys, Prezes Zarządu Stowarzyszenia B-4 w Rzeszowie (dowód: akta kontroli str. 5)

Ocena ogólna i jej uzasadnienie

II. Ocena kontrolowanej działalności

W latach 2013-2018 (I półrocze), Stowarzyszenie B-4 prawidłowo¹ realizowało trzy edycje projektu „E-senior”², zlecane w ramach rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej³ na lata 2012-2013⁴ oraz 2014-2020⁵, Priorytet I – Edukacja osób starszych, na które otrzymało łącznie 597,7 tys. zł, z czego wydatkowano 549,6 tys. zł. Wykorzystanie środków było zgodne z umowami zawartymi z Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁶.

Stowarzyszenie posiadało wyodrębnioną ewidencję księgową wydatków, terminowo sporządzało i przedstawiało sprawozdania z wykonania zadań, rozliczeń końcowych i osiągnięcia założonych celów. Działania podjęte w związku z realizacją zadań, zostały przez Stowarzyszenie prawidłowo udokumentowane.

Realizowane przez Stowarzyszenie projekty poprzedziło rozpoznanie potrzeb osób starszych w zakresie edukacji nowych technologii, w odniesieniu do lokalnego środowiska. Osiągnięto zakładane w ofertach efekty i rezultaty projektów.

Stwierdzona nieprawidłowość polegała na sporządzaniu sprawozdania końcowego z realizacji zadania w 2017 r. na podstawie niezaksięgowanych⁷ w systemie finansowo-księgowym zapisów księgowych.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² W 2013 r., 2015 r. i 2017 r.

³ Do 16 listopada 2015 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej.

⁴ Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013 przyjęty uchwałą nr 137 Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2012 r. (M.P. poz. 642, wygaśnięcie 31 grudnia 2013 r.).

⁵ Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 przyjęty uchwałą nr 237 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. (M. P. z 2014 r. poz. 52).

⁶ Dz. U. z 2018 r. poz. 450, ze zm.

⁷ Przechowywanych w „buforze” systemu finansowo-księgowym. Bufor to miejsce, gdzie można umieścić dokument jeszcze niekompletny, aby można było go sprawdzić i poprawić. Program przeprowadza kontrolę jego poprawności i informuje o błędach, ale do bufora można wprowadzić dokument błędnie wypełniony.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość przygotowania i wykonania zadania publicznego określonego w umowie

Opis stanu faktycznego

1.1. W 2013 r., 2015 r. i 2017 r. Minister przyznał Stowarzyszeniu dofinansowanie z ASOS na realizację trzech zadań (I priorytet) pn.:

- „E-senior” (I edycja) - zgodnie z zawartą umową⁸ dotacja wynosiła 198.756 zł, z czego do realizacji projektu wykorzystano 177.744 zł, natomiast niewykorzystana kwota - 21.012 zł została zwrócona w terminie na rachunek Ministerstwa.

- „E-senior” (II edycja), zgodnie z zawartą umową⁹ dotacja wynosiła 199.410 zł, z czego do realizacji projektu wykorzystano 184.152 zł, natomiast niewykorzystana kwota - 15.258 zł została zwrócona w terminie na rachunek Ministerstwa.

- „E-senior” (III edycja), zgodnie z zawartą umową¹⁰ dotacja wynosiła 199.540 zł, z czego do realizacji projektu wykorzystano 187.722 zł, natomiast niewykorzystana kwota - 11.818 zł została zwrócona w terminie na rachunek Ministerstwa.

Całkowity koszt zadania wyniósł 200.960 zł w I edycji, 210.832 zł w II edycji i 216.712 zł w III edycji, w tym dotacji stanowiła odpowiednio: 88,4%, 87,3% i 86,6% kosztów ogółem.

Składane przez Stowarzyszenie oferty, zawarte umowy oraz przedkładane sprawozdania z realizacji zadania były zgodne ze wzorami określonymi w załącznikach do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania¹¹ oraz rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 sierpnia 2016 r. w sprawie wzoru ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań¹².

Oferty składane do MRPiPS zawierały m.in. określenie miejsca realizacji zadania, opis poszczególnych działań w zakresie realizacji zadania i harmonogram w podziale na działania. Opis działań był spójny z harmonogramem i kosztorysem.

Sprawozdania z wykonania zadań publicznych składano w terminach określonych w umowach¹³. Zawierały one szczegółowe informacje o realizowanych działaniach, zgodnie z podpisanymi umowami, uwzględniając wszystkie planowane zadania i zakresy. Określono liczbowo skalę działań zrealizowanych w ramach zadań.

W końcowych sprawozdaniach udokumentowano realizację poszczególnych zadań. W składanych sprawozdaniach występowały błędy rachunkowe, które mogły wynikać z faktu sporządzania sprawozdań na podstawie niezamkniętych ksiąg rachunkowych, co szczegółowo zostało opisane w pkt 1.4 wystąpienia pokontrolnego.

W jednym przypadku Stowarzyszenie złożyło¹⁴ korektę do sprawozdania końcowego z realizacji programu „E-senior II edycja”, w związku z uwagami dotyczącymi błędów w zestawieniu faktur i w datach faktur, w podsumowaniu kwot ogółem oraz wkładu osobowego, zgłoszonymi przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

⁸ Umowa nr 1934/2013/ASOS z dnia 24.04.2013 r. realizowana w okresie od 01.06.2013 r. do 31.12.2013 r.

⁹ Umowa nr 8949/2015/ASOS z dnia 25.06.2015 r. realizowana w okresie od 01.06.2015 r. do 31.12.2015 r.

¹⁰ Umowa nr 13757/2017/ASOS z dnia 01.06.2017 r. realizowana w okresie od 01.06.2017 r. do 31.12.2017 r.

¹¹ Dz. U. z 2011 r. Nr 6 poz. 25; uchylone z dniem 3 września 2016 r.

¹² Dz. U. poz. 1300.

¹³ Sprawozdania złożono: 28.01.2014 r. i korektę 07.02.2014 r. dla I edycji w 2013 r., 27.01.2016 r. dla II edycji w 2015 r. oraz 12.01.2018 r. dla III edycji w 2017 r.

¹⁴ W dniu 7.02.2014 r.

Ministerstwo zaakceptowało sprawozdanie końcowe z realizacji zadania publicznego 07.08.2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 10-38, 74-205, 234-299, 302-345, 364-423, 671-675, 680, 775)

1.2. Stowarzyszenie prowadziło swoją działalność w ramach projektów ASOS nieodpłatnie, uczestnicy – osoby starsze, biorący udział w kolejnych projektach „E-senior” nie ponosili kosztów uczestnictwa w zajęciach, stąd w sprawozdaniach końcowych Stowarzyszenie nie wykazywało przychodów z działalności odpłatnej przy realizacji dotowanych zadań.

(dowód: akta kontroli str. 153-191, 773-774)

1.3. Osoby (16) i podmioty zatrudnione przy realizacji zadań w ramach każdego z dotowanych projektów posiadały odpowiednie doświadczenie, kwalifikacje i umiejętności, określone w złożonych ofertach, zgodnie z regulaminami otwartych konkursów ofert w ramach ASOS. W celu wyboru personelu przedstawiano publicznie oferty pracy. Każda z zakwalifikowanych osób przedstawiała na etapie naboru dokumenty¹⁵ potwierdzające doświadczenie, kwalifikacje i umiejętności. Limit wypłaconych wynagrodzeń bezosobowych administracji oraz obsługi projektów (koszty merytoryczne), został wyliczony na podstawie średnich cen rynkowych za godzinę pracy oraz szkolenia obowiązujących w regionie. Wartość wkładu osobowego wolontariuszy była zgodna z zapisami regulaminów poszczególnych edycji projektów dot. wkładu własnego i nieodpłatnej dobrowolnej pracy (wolontariatu). Planowane wkłady osobowe świadczeń wolontariuszy realizowanych zadań, zostały udokumentowane zawartymi porozumieniami o wykonywaniu świadczeń wolontariackich ze wszystkimi osobami biorącymi udział w szkoleniach.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie dla osób zatrudnionych przy badanych projektach, dotowanych ze środków ASOS, nie przekroczyło 3-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 10-38, 74-152, 192-205, 668-681)

1.4. Stowarzyszenie wyodrębniło w ewidencji księgowej¹⁷ konta syntetyczne dotyczące realizowanych programów, zawierające zapisy operacji gospodarczych przeprowadzonych w wyniku realizowanych zadań dla każdej edycji w poszczególnych latach. Do kont wydzielono analitykę, na której ewidencjonowano koszty według rodzaju, zgodnie z kwalifikacją kosztów wykazywaną w sprawozdaniach z projektów ASOS.

W sprawozdaniach z realizacji zadań wykazano koszty w łącznej wysokości 628.504 zł (2013 r. - 200.960 zł, 2015 r. - 210.832 zł, 2017 r. - 216.712 zł).

Na powyższe złożyły się koszty:

- merytoryczne¹⁸ w łącznej kwocie 508.892 zł (2013 r. - 157.058 zł, 2015 r. - 164.990 zł, 2017 r. - 186.844 zł),

- obsługi zadania¹⁹ w łącznej kwocie 102.616 zł (2013 r. - 36.102 zł, 2015 r. - 36.646 zł, 2017 r. - 29.868 zł),

- promocyjno-informacyjne (wyodrębnione w 2013 r. i 2015 r.) w łącznej kwocie 16.996 zł (2013 r. - 7.800 zł i 2015 r. - 9.196 zł).

Poniesione koszty zostały udokumentowane w przedstawionych sprawozdaniach sporządzonych na podstawie zapisów w ewidencji księgowej.

¹⁵ Świadectwa kwalifikacyjne: ukończenia szkół i uczelni wyższych oraz kursów kierunkowych, referencje od byłych pracodawców.

¹⁶ W 2013 r. - 4.004 zł, 2015 r. - 4.280 zł i 2017 r. - 4.739 zł.

¹⁷ Do prowadzenia ksiąg rachunkowych w Stowarzyszeniu wykorzystywany był program CDN OPTIMA.

¹⁸ Wyjazdy szkoleniowe, wynagrodzenia prowadzących szkolenia, zakup urządzeń technicznych, materiałów biurowych, spożywczych oraz wynajem sal szkoleniowych.

¹⁹ Płaca koordynatora, obsługa księgowa, koszty obsługi rachunku bankowego, materiały biurowe, telefony internet, usługi pocztowe i kurierskie, koszty wynajmu biura projektu.

W toku kontroli stwierdzono jednak, że sprawozdanie końcowe z realizacji zadań za 2017 r. zostało sporządzone przez Stowarzyszenie na podstawie zapisów księgowych niezaksięgowanych w systemie księgowym. Dokumenty księgowe za 2017 r. były przechowywane w buforze, w stanie edycji do momentu ich zatwierdzenia w księgach rachunkowych, tj. 31 marca 2018 r., co naruszało art. 24 ust. 4 pkt 2²⁰ ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²¹ oraz pkt 34²² stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie niektórych zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych²³.

Prezes Stowarzyszenia wyjaśniła, że ze względu na zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych oraz sporządzaniu tylko rocznego sprawozdania finansowego, w Stowarzyszeniu nie zamyka się trwale poszczególnych miesięcy w trakcie roku obrotowego.

NIK nie podziela powyższego stanowiska. Stowarzyszenie sporządzało w trakcie roku deklaracje z tytułu ubezpieczeń społecznych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz odprowadzało zaliczki na podatek dochodowych od osób fizycznych z tytułu realizowanych umów cywilnoprawnych. Księgi rachunkowe powinny umożliwić stwierdzenie poprawności dokonanych w nich zapisów, stanów (sald) oraz działania stosowanych procedur obliczeniowych, umożliwiając dokonanie rozliczeń finansowych. Przechowywanie więc przez cały rok obrotowy zapisów księgowych w buforze nie spełniało tego wymogu oraz stwarzało możliwość wprowadzania nieautoryzowanych zmian w księgach rachunkowych.

(dowód: akta kontroli str. 431-535, 659-661, 696-699, 781-803, 2527-2760, 3031-3416, 4563-4745)

1.5. Badanie wybranych 45 dokumentów księgowych (po 15 z każdej edycji projektu)²⁴ wykazało, że w 2013 r., 2015 r. i 2017 r., w okresie realizacji projektów Stowarzyszenie poniosło koszty zgodnie z warunkami określonymi w poszczególnych umowach o dotacje. Stowarzyszenie rozliczało koszty na podstawie dowodów księgowych. Dowody objęte badaniem zawierały obligatoryjne elementy, określone art. 21 ust. 1 pkt 1-6²⁵ ustawy o rachunkowości oraz zawierały trwały zapis obejmujący dane o umowie i zadaniu finansowanym z ASOS, opis merytoryczny zadania ASOS, przeznaczenie oraz informację o wysokości rozliczenia środków z ASOS.

(dowód: akta kontroli str. 287-300, 348-363, 410-423, 2527-2760, 3031-34-3416, 4563-4745)

1.6. Zgodnie z § 9 pkt 3 oraz 5 umów o realizację zadania publicznego istniała możliwość dokonania przesunięć pomiędzy pozycjami w kosztorysie do wysokości 10%, poziom ten został zachowany. W związku ze zwiększeniem liczby uczestników zostały przekroczone pozycje związane z: cateringiem i serwisem kawowym, wydrukiem materiałów szkoleniowych oraz opracowaniem graficznym i wydrukiem

²⁰ Zgodnie z art. 24 ust. 4 pkt 2 księgi rachunkowe uznaje się za sprawdzalne, jeżeli umożliwiają stwierdzenie poprawności dokonanych w nich zapisów, stanów (sald) oraz działania stosowanych procedur obliczeniowych, a w szczególności: uporządkowane są chronologicznie i systematycznie według kryteriów klasyfikacyjnych umożliwiających sporządzenie obowiązujących jednostkę sprawozdań finansowych i innych, sprawozdań, w tym deklaracji podatkowych oraz dokonanie rozliczeń finansowych.

²¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 395, ze zm.

²² Zamknięcie miesiąca polega na wyłączeniu możliwości dokonywania zapisów lub korekty zapisów w danym miesiącu.

²³ Załącznik do Uchwały Nr 5/10 Komitetu Standardów Rachunkowości z dnia 13 kwietnia 2010 r.

²⁴ Z 2013 r. zbadano 15 dokumentów o łącznej wartości 88.565 zł, co stanowiło 7,3% ilości i 44,1% wartości, spośród 206 dokumentów ujętych w sprawozdaniu na łączną sumę 200.960 zł, z 2015 r. zbadano 15 dokumentów o łącznej wartości 64.055 zł, co stanowiło 8,6% ilości i 30,3% wartości, spośród 174 dokumentów ujętych w sprawozdaniu na łączną sumę 210.832 zł oraz z 2017 r. zbadano 15 dokumentów o łącznej wartości 125.192 zł, co stanowiło 7,5% ilości i 57,8% wartości, spośród 200 dokumentów ujętych w sprawozdaniu na łączną sumę 216.712 zł.

²⁵ Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy dowód księgowy powinien zawierać co najmniej: 1) określenie rodzaju dowodu i jego numeru identyfikacyjnego; 2) określenie stron (nazwy, adresy) dokonujących operacji gospodarczej; 3) opis operacji oraz jej wartość, jeżeli to możliwe, określoną także w jednostkach naturalnych; 4) datę dokonania operacji, a gdy dowód został sporządzony pod inną datą – także datę sporządzenia dowodu; 5) podpis wystawcy dowodu oraz osoby, której wydano lub od której przyjęto skaldniki aktywów; 6) stwierdzenie sprawdzenia i zakwalifikowania dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych (dekertacja), podpis osoby odpowiedzialnej za te wskazania.

dypłomów. Jednak wszystkie przekroczenia zostały opłacone w ramach wygenerowanych oszczędności²⁶ oraz przy zachowaniu zakładanej wartości projektu. Nie zostały przekroczone ogólne limity kosztów związanych z obsługą realizacji zadania. Ewidencja księgową uwzględniała podział dla kategorii kosztów: zużycie materiałów, usługi księgowe, pozostałe usługi, umowy zlecenia, składki ZUS. W ramach Kategorii I – Koszty osobowe, nie stwierdzono rozliczeń wydatków osobowych dotyczących Kategorii II. Natomiast, kwoty kosztów w kategorii II zostały prawidłowo wykazane w sprawozdaniach końcowych z wykonania wydatków (tabela nr 1 – Rozliczenie ze względu na rodzaj kosztów) w wierszu nr II.

(dowód: akta kontroli str. 153-191, 234-423)

1.7. W rozliczeniach wydatków oraz w sprawozdaniach nie stwierdzono dokonywania wydatków niekwalifikowalnych (zakup środków trwałych, nagród, premii, wyjazdów służbowych i innych form bonifikaty rzeczowej lub finansowej dla osób zajmujących się realizacją zadania) podczas realizacji poszczególnych edycji projektów „E-senior” w 2013 r., 2015 r. i 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 773-774)

1.8. Stowarzyszenie przestrzegało zasady obrotu bezgotówkowego. Płatności gotówkowe dokonywane były tylko na potrzeby zwrotu kosztów dojazdu uczestników projektów, których w 2013 r. było 5 na łączną sumę 128,10 zł, w 2015 r. - 5 na łączną sumę 477,90 zł i w 2017 r. - 8 łączną na sumę 634,40 zł. Płatności bezgotówkowe dokonywane były z rachunku bankowego na które wpłynęły środki z dotacji.

(dowód: akta kontroli str. 677-680, 801-803)

1.9. Stowarzyszenie stosownie do art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych²⁷, podlegało wyłączeniu z obowiązku stosowania przepisów tej ustawy. Z uzyskanych wyjaśnień wynika, iż zgodnie z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wydatki były dokonywane po uprzednim rozeznaniu cen rynkowych. Stowarzyszenie przed przystąpieniem do złożenia każdej z ofert w ramach ogłoszonego przez Ministerstwo Programu ASOS dokonywało telefonicznej weryfikacji poszczególnych kosztów zakładanych w ofertach. W toku kontroli Stowarzyszenie nie przedstawiło jednak dokumentów potwierdzających takich działań, gdyż nie sporządzało notatek z przeprowadzanych rozmów i nie archiwizowało rozmów telefonicznych.

(dowód: akta kontroli str. 660-661, 682-699)

1.10. Stowarzyszenie przestrzegało zasady bezpośredniej realizacji zadania przez organizację dotowaną ze środków ASOS zgodnie z zasadami ASOS (2013-2017) i nie zlecało wykonywania zadań podwykonawcom.

(dowód: akta kontroli str. 234-423)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Stowarzyszenie w 2017 r. nie dokonywało zamknięcia poszczególnych miesięcy w księgach rachunkowych. Naruszało to art. 24 ust. 4 pkt 2 ustawy z o rachunkowości oraz pkt 34 stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie *niektórych zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych*. Sprawozdanie z realizacji zadania publicznego za 2017 r., zostało sporządzone przez Stowarzyszenie na podstawie dokumentów księgowych niezatwierdzonych w systemie księgowym.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag dotyczących badanej działalności.

²⁶ Oszczędności w przypadkach każdej edycji projektu wynikały głównie z powodu niewykorzystania środków na dojazdy uczestników.

²⁷ Dz.U. z 2017 r., poz. 1579, ze zm.

Stowarzyszenie wykorzystało środki finansowe zgodnie z umowami zawartymi z Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową wydatków, terminowo sporządzano i przedstawiano Ministerstwu sprawozdania z wykonania zadań, rozliczeń końcowych i osiągnięcia założonych celów. Działania podjęte w związku z realizacją przedmiotowych zadań, zostały przez Stowarzyszenie prawidłowo udokumentowane.

2. Osiągnięcie zakładanych efektów zadania publicznego i ocena metod ich pomiaru

Opis stanu faktycznego

2.1. Przystąpienie do każdej z edycji projektu ASOS poprzedzone było analizą grupy docelowej poprzez weryfikację liczby osób starszych w poszczególnych powiatach woj. podkarpackiego, sposobu spędzania przez nich czasu wolnego, ich problemów i oczekiwań. Wyniki analizy oraz opracowana w 2012 r. „Diagnoza systemu Pomocy i Wsparcia Osób Starszych a Potrzeby Seniorów w Województwie Podkarpackim²⁸” wskazywała, że z zajęć edukacyjnych korzystała niespełna 7% podkarpackich seniorów a 36,9% nie potrafiło obsługiwać komputera/Internetu. Wskazana powyżej analiza pozwoliła na prawidłowe określenie oferowanych działań dla osób starszych, co w rezultacie przełożyło się na brak problemów z rekrutacją.

Realizowane projekty i założone w nich zadania wpisywały się w Strategię Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020²⁹, tj.:

- zintegrowanie działań na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu aktywizacji społecznej i zawodowej,
- realizacja kompleksowych programów wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, obejmujących: wyrównywanie szans edukacyjnych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, działania łączące reintegrację społeczną z uzyskaniem zatrudnienia oraz jego utrzymaniem,
- podniesienie wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie zastosowań technologii informatycznych, rozwój kompetencji cyfrowych,
- wzrost kompetencji cyfrowych mieszkańców obszarów wiejskich zapewniający udział w rozprzestrzenianiu się procesów rozwojowych i przeciwdziałający wykluczeniu cyfrowemu.

Przeprowadzona przez Stowarzyszenie analiza grupy docelowej oraz zaplanowany okres trwania poszczególnych edycji projektów były czynnikami wpływającymi na określenie liczby uczestników każdego z projektów. Stowarzyszenie określiło liczbę osób w grupach szkoleniowych, czas trwania poszczególnych szkoleń i w ten sposób oszacowało jaka liczba osób będzie mogła być uczestnikami projektów.

Stowarzyszenie nie prowadziło współpracy przy realizacji Programów ASOS z lokalnymi władzami samorządowymi. Prezydent Rzeszowa pozytywnie ocenił jednak działalność Stowarzyszenia na rzecz lokalnej społeczności osób starszych.

(dowód: akta kontroli str. 10-205, 661, 667-670, 682, 684-690)

2.2. Projekty „E-senior” skierowane były do mieszkańców woj. podkarpackiego, tj. miasto Rzeszów i powiat rzeszowski, miasto Krosno i powiat krośnieński, powiat jasielski, powiat mielecki, powiat dębicki. W ramach poszczególnych naborów, zgłosiło się do uczestnictwa w projektach: 134 osoby w 2013 r., 142 osoby w 2015 r. i 117 osób w 2017 r. W wyniku przeprowadzonej przez Stowarzyszenie rekrutacji:

²⁸ Sporządzona w 2012 r. przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, dostępna na stronie: www.ois.rops.rzeszow.pl

²⁹ Uchwała XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013 r.

- I edycja (2013 r.), zorganizowano trzy grupy szkoleniowe w Rzeszowie oraz 3 grupy w Jaśle (łącznie wsparciem objęto 75 osób przy 72 planowanych);
- II edycja „E -senior” (2015 r.) utworzono 8 grup szkoleniowych, liczących po 9 osób każda grupa (łącznie wsparciem objęto 72 osoby)³⁰;
- III edycja „E-senior” (2017 r.) utworzono 8 grup szkoleniowych, każda z nich licząca 9 osób (łącznie wsparciem objęto 72 osoby)³¹.

W I edycji „E-senior” (2013 r.) prowadzono następujące szkolenia: „Otwieracz możliwości”, „ABC obsługi komputera” oraz „Nowoczesne technologie dla seniorów”. Ze względu na fakt, iż projekt cieszył się dużym zainteresowaniem wśród potencjalnych uczestników, oraz mając na uwadze wygenerowane w ramach projektu oszczędności (m.in. z tytułu niewydatkowanych środków na zwrot kosztów dojazdu dla uczestników projektu), podjęto decyzję o możliwości dopuszczenia do szkoleń większej liczby uczestników niż pierwotnie zakładano. Zwiększenie liczby uczestników o 3 osoby, tj. z 72 do 75 osób, nie spowodowało trudności ani problemów w realizacji zadania publicznego, natomiast przyczyniło się do wzrostu aktywności grupy docelowej, do której projekt został skierowany.

Dla II edycji „E-senior” (2015 r.) dla każdej z grup zorganizowano warsztaty „Senior Omnibus” oraz szkolenie z cyklu „Komputer na co dzień” (4 szkolenia na poziomie podstawowym pn. „ABC obsługi komputera” oraz 4 na poziomie zaawansowanym „Z komputerem na Ty”), a także szkolenie z cyklu „Świat cyfrowych technologii” (4 szkolenia na poziomie podstawowym pn. „Technologia dla Seniora” oraz 4 na poziomie zaawansowanym „Nowoczesne technologie - smartSenior”).

Podczas III edycji „E-senior (2017 r.), dla każdej z grup zorganizowano warsztaty efektywnego uczenia „Senior Omnibus” oraz szkolenie w ramach bloku szkoleń informatycznych „Komputer na co dzień” (4 szkolenia na poziomie podstawowym pn. „ABC obsługi komputera” oraz 4 szkolenia na poziomie rozszerzonym pn. „Z komputerem na TY”), a także szkolenie w ramach bloku szkoleń z zakresu wykorzystania nowoczesnych technologii „Świat cyfrowych technologii” (4 szkolenia na poziomie podstawowym pn. „Technologia dla Seniora” oraz 4 szkolenia na poziomie rozszerzonym pn. „Nowoczesne technologie - smartSenior”).

W celu weryfikacji stopnia osiągnięcia założonych rezultatów uczestnicy projektów poszczególnych edycji „E-seniora” wypełniali testy z wiedzy i kompetencji przed szkoleniami oraz pretesty na zakończenie poszczególnych bloków szkoleń a także ankiety oceny satysfakcji z udziału w zajęciach.

Wyniki przeprowadzonych przez Stowarzyszenie badań ankietowych wykazały, że w zakładanej liczbie 90% uczestników nastąpiło zmniejszenie oporów i obaw związanych z korzystaniem z nowoczesnych technologii, w tym komputerów, a u ponad 94% nastąpiło zniwelowanie barier psychologicznych i mentalnych przed uczeniem się oraz kontaktem z nowoczesnymi technologiami. Na zakończenie każdego z dwóch szkoleń wchodzących w skład bloku szkoleń pod nazwą „Skazani na nowoczesne technologie” tj. „ABC obsługi komputera” oraz „Nowoczesne technologie dla seniorów” Stowarzyszenie przeprowadziło egzaminy wewnętrzne, które przez wszystkich uczestników zostały pozytywnie zaliczone. Wyniki badań wykazały również, że zakładane rezultaty takie jak: nabycie umiejętności podstawowej obsługi komputera, nabycie umiejętności korzystania z pakietu biurowego, umiejętności korzystania z Internetu oraz zdobycie wiedzy z zakresu możliwości korzystania z nowoczesnych technologii zostały osiągnięte.

W trakcie trwania II edycji programu „e-senior” (2015 r.) Stowarzyszenie stworzyło forum internetowe „SeniorForum”, które służyło do bezpośredniej komunikacji

³⁰ Rzeszów i Strzyżów i po 2 grupy oraz Boguchwała, Ropczyce, Sędziszów Małopolski i Jasło.

³¹ Ropczyce, Jasło i Rzeszów po 2 grupy oraz Zawadka i Strzyżów.

uczestników projektów, umożliwiając im wymianę informacji, nawiązywanie dyskusji czy komunikowanie się na odległość. Utworzone narzędzie funkcjonowało i było wykorzystywane przez uczestników szkoleń do dnia zakończenia kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 10-205, 235-237, 302-304, 326-330, 365-368, 671-674)

W związku z realizacją programu ASOS w latach 2013-2018 Stowarzyszenie w ramach prowadzonej akcji informacyjno-promocyjnej nawiązywało kontakty z instytucjami z otoczenia grupy docelowej projektu (tj. osób powyżej 60 r.ż.) takimi jak urzędy gmin, miejskie ośrodki pomocy społecznej, gminne ośrodki pomocy społecznej, uniwersytety trzeciego wieku, parafie, kluby seniora, Związek Rencistów i Emerytów. Do instytucji tych zostały dostarczone materiały promocyjno-informacyjne (ulotki, plakaty). Z dokumentacji przedstawionej przez Stowarzyszenie w trakcie kontroli, wynikało, że rekrutacja do poszczególnych projektów połączona była z akcją informacyjno-promocyjną. Wykorzystywano do tego media lokalne, takie jak prasa³² oraz lokalne stacje radiowe. Na terenach wiejskich szczególną rolę odegrały parafie oraz lokalne instytucje prowadzące działalność na obszarach wiejskich. Stowarzyszenie organizowało spotkania, podczas których był prezentowany projekt oraz była możliwość złożenia formularzy zgłoszeniowych. Zostały również rozwieszane plakaty informujące o projekcie.

W toku kontroli NIK przeprowadziła badanie ankietowe wśród losowo wybranych uczestników III edycji projektu „E-senior”. Ankiety skierowano do 60 osób, spośród 72 uczestników. Otrzymano 39 odpowiedzi (65%). Respondentami było 28 kobiet oraz 11 mężczyzn w wieku od 61 do 85 lat. Były to głównie osoby z wykształceniem średnim (24) i wyższym (9). Respondenci zamieszkiwali głównie na wsi (28,2%), a także w miastach do 20 tys. mieszkańców (25,6%) i w miastach od 20 do 50 tys. mieszkańców (20,5%) oraz w mieście pow. 100 tys. mieszkańców (15,4%). Wszyscy ankietowani potwierdzili swój udział w projekcie.

Wiedzę o realizacji projektu 18 osób (46,2%) pozyskało poprzez kontakt z organizacjami senioralnymi, 10 osób (25,6%) – z prasy oraz ogłoszeń, 5 osób (12,8%) z plakatów i ulotek. Informację o możliwości wzięcia udziału w projekcie 32 uczestników, tj. 82% uznało za wystarczającą i odpowiednio dostępną. Dla 31 osób (79,5%)³³ głównym oczekiwaniem w związku z uczestnictwem w projekcie było m.in.: poszerzenie wiedzy i umiejętności, dla 17 (43,6%) osób możliwość dzielenia się własną wiedzą oraz pomysłami, dla 16 respondentów (41%) była możliwość przebywania w towarzystwie ludzi, dla 13 (33,3%) osób - wyjście z domu, dla 10 (25,6%) osób - miłe spędzenie czasu.

Dla 19 respondentów (48,7%) oczekiwania zostały w większości spełnione, dla 12 (30,8%) całkowicie spełnione, a dla 3 (7,7%) częściowo spełnione. Z organizacji, formy oraz poziomu szkolenia a także profesjonalizmu trenerów zadowolonych było 29 osób (74,4%), natomiast 8 osób (20,5%) wyraziło niezadowolenie, głównie z powodu krótkiego, ich zdaniem, czasu trwania zajęć. Organizację projektu 20 respondentów (51,3%) oceniło jako bardzo dobrą, 9 (23%) jako dobrą, a 6 (15,4%) jako wzorową. Ponowny udział w tego rodzaju projektach zadeklarowało 36 uczestników (92,3%). Propozycje zmian wyraziły 23 osoby (59%). Dotyczyły one głównie wydłużenia czasu szkolenia, w tym zwiększenie liczby ćwiczeń praktycznych. Z ankiet wynika, że uczestnicy byli zadowoleni z przeprowadzonych zajęć, potwierdzili przydatność otrzymanej wiedzy z zakresu użytkowania komputera, sieci Internet i praktycznej orientacji w nowych technologiach informatycznych (przeglądanie portali internetowych oraz załatwianie codziennych

³² Ogłoszenia „Nowiny” wydanie piątek-niedziela, 4-6 sierpnia 2017 r., „Nasze Miasto” wydanie 10 sierpnia 2017r.

³³ Ankietowani wskazywali więcej niż jedną odpowiedź.

czynności.

(dowód: akta kontroli str. 4780-5062)

2.3. W trakcie kontroli, Stowarzyszenie B-4 nie zgłaszało trudności lub ograniczeń wynikających ze sposobu realizacji programu ASOS.

(dowód: akta kontroli str. 682-693, 805-806, 4746-4779)

Ustalone
nieprawidłowości
Uwagi dotyczące
badanej działalności

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

NIK nie wnosi uwag do osiągniętych efektów oraz sposobu ocen ich realizacji.

Stowarzyszenie osiągnęło zakładane w ofertach efekty i rezultaty projektów. Realizowane przez Stowarzyszenie projekty poprzedziło rozpoznanie potrzeb osób starszych w zakresie edukacji nowych technologii, w odniesieniu do lokalnego środowiska.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁴, wnosi o prowadzenie ksiąg rachunkowych zgodnie z wymogami art. 24 ust. 4 pkt 2 ustawy o rachunkowości.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej – Prezes Zarządu Stowarzyszenia B-4 w Rzeszowie, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 14 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 14 września 2018 r.

Kontroler
Piotr Narel
st. inspektor k.p.

Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

Dyrektor
Jacek Szczerbiński

DYREKTOR
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
z up.

podpis
Mirosław Mitoń
p.o. Wicedyrektor

³⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm.